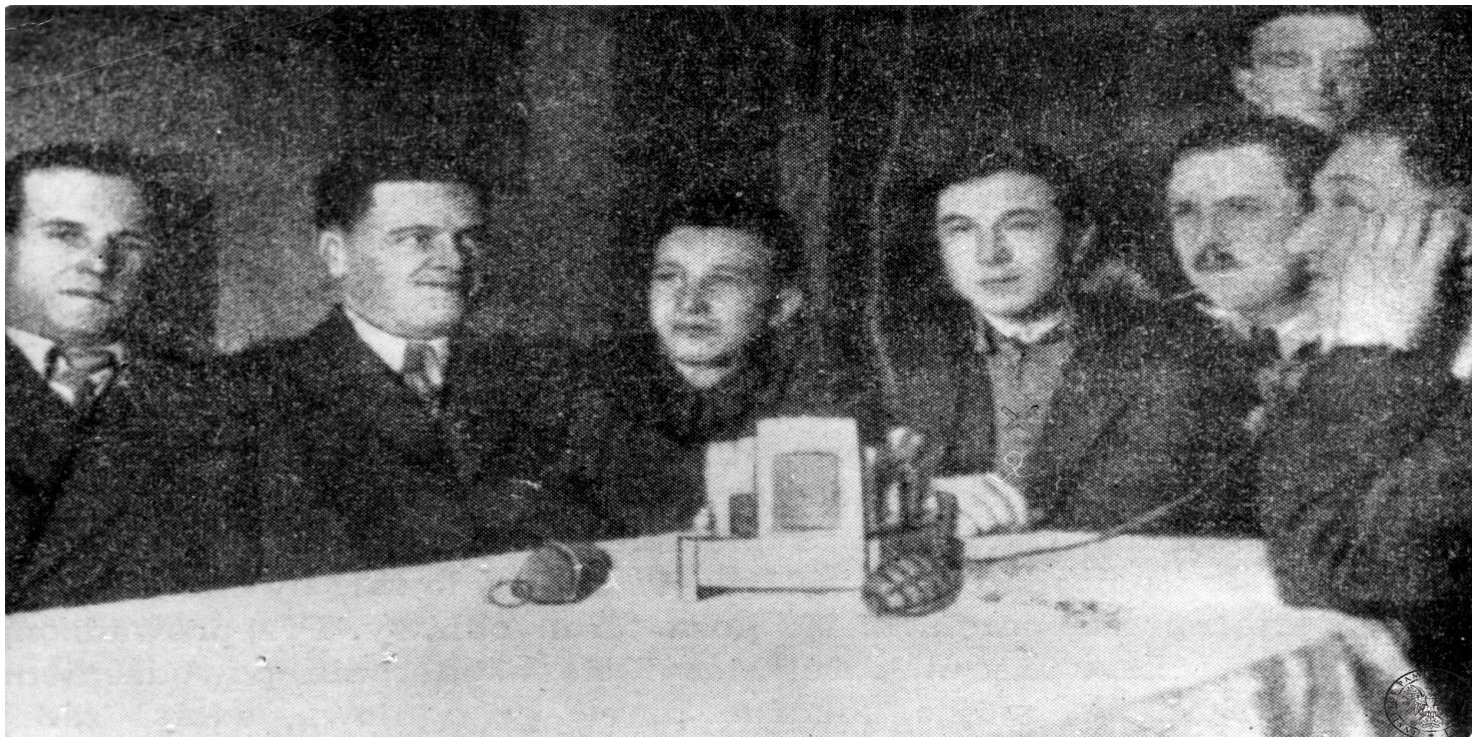

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/99796,Gwardia-Ludowa-Zbrojne-ramie-PPR.html>

Członkowie sztabu oddziału GL im. Ziemi Kieleckiej dowodzonego przez Ignacego Robba ps. „Narbutt” w kwaterze w Rejowie koło Skarżyska (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Gwardia Ludowa. Zbrojne ramię PPR

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: RYSZARD SODEL 28.03.2023

28 marca 1942 r. powstała Gwardia Ludowa. Decyzję o jej powstaniu antydatowano na 6 stycznia 1942 r. Później, w nocy z 31 grudnia 1943 r. na 1 stycznia 1944 r., przemianowano ją na Armię Ludową.

Gwardia Ludowa była zbrojnym ramieniem Polskiej Partii Robotniczej, która podlegała Kremlowi i wykonywała jego polecenia na terenie kraju. Swoją nazwę wzięła od istniejących od października 1939 r. oddziałów wojskowych Polskiej Partii Socjalistycznej – Gwardii Ludowej PPS-WRN (Wolność, Równość, Niepodległość), co spotkało się ze zrozumiałym sprzeciwem tej organizacji.

Nie wiemy, ilu członków liczyły oddziały Gwardii Ludowej w momencie jej powstania. Początkowo jej członkowie na czapkach nosili czerwony trójkąt z napisem „GL”, później został on zastąpiony stylizowanym orłem bez korony. Oficjalnym organem prasowym tej organizacji był „Gwardzista”, a jej hymnem „Marsz Gwardii Ludowej”.

Grupa partyzantów Gwardii Ludowej podczas wypoczynku w lesie, 1942-1944 (fot. z zasobu IPN)

Narzędzie Kremla

Geneza powstania Gwardii Ludowej sięga końca lat trzydziestych XX wieku. 16 sierpnia 1938 r. rozwiązano Komunistyczną Partię Polski (KPP), a jej członkowie zostali zabici przez NKWD w okresie wielkiej czystki. Struktur partii nie starano się odbudowywać, m.in. ze względu na zawarcie układu Ribbentrop-Mołotow.

W okresie okupacji, na przełomie 1939 i 1940 r., zaczęły powstawać niewielkie organizacje kierowane przez komunistów, takie jak: Rewolucyjne Rady Robotniczo Chłopskie „Młot i Sierp” i Stowarzyszenie Przyjaciół ZSRS, jednak ich znaczenie było marginalne.

Pierwszym dowódcą GL był Bolesław Mołojec, uczestnik wojny domowej w Hiszpanii, a pierwszym szefem Sztabu Głównego - Marian Spychalski, który po konflikcie z Mołojcem został zastąpiony na tym stanowisku przez Franciszka Józwiaka.

5 stycznia 1942 r. została powołana przez polskich komunistów Polska Partia Robotnicza (PPR), która była podporządkowana interesom politycznym, ekonomicznym i militarnym Kremla na terenie Polski. Autorem nazwy PPR był sam Józef Stalin, który wiedział, że określenie „komunistyczna” może zniechęcić do współpracy wiele osób i środowisk.

Gwardię Ludową formowano opierając się na istniejących już strukturach komitetów PPR. W tworzeniu formacji dużą rolę odgrywali dąbrowszczacy, którzy posiadali doświadczenie wojskowe zdobyte w trakcie wojny domowej w Hiszpanii, zbiegli żołnierze sowieccy oraz przedstawiciele narodów Jugosławii, Słowacy, Żydzi i Brytyjczycy.

Początkowo kierownictwo PPR i GL dążyło do wywołania na terenach ziem polskich ogólnonarodowego powstania, które miało związać znaczne siły wojskowe oraz policyjne III Rzeszy, przecinając linie zaopatrzenia i komunikacji. Jego celem miało być odciążenie frontu wschodniego.

Wtyczka w podziemiu

Kierownictwo PPR w połowie 1942 r. zaczęło organizować jednostki partyzanckie. Pierwszy oddział partyzancki GL powstał w maju 1942 r. pod dowództwem „Małego Franka” - Franciszka Zubrzyckiego. Równocześnie GL przeprowadziło kilka akcji zbrojnych w dużych miastach: w Warszawie, Krakowie, Radomiu, Łodzi, Częstochowie i Rzeszowie.

Rozbudowa struktur partyzanckich napotkała na problemy natury logistycznej i materiałowej ze względu na niewielkie

wsparcie ze strony ZSRS, który nie miał zaufania do polskich komunistów.

W 1942 r. okupacyjne władze niemieckie zintensyfikowały terror przeciwko ludności cywilnej okupowanych ziem polskich. Wobec niemieckiej akcji pacyfikacyjnej na Zamojszczyźnie, w grudniu 1942 r., zgrupowania partyzanckie AK i BCh podjęły działania zbrojne, które spowodowały jej ograniczenie. PPR starała się przypisać sobie zasługi z tego tytułu.

W lutym 1943 r. na łamach prasy konspiracyjnej kierownictwo GL nawoływało do akcji scaleniowej podziemia, której celem miało być prowadzenie akcji zbrojnych przeciwko okupantowi. Niepowodzenie planu wywołania powszechnego powstania skłoniło kierownictwo PPR do rozbudowy własnych oddziałów partyzanckich, celem prowadzenia walki zbrojnej. Rozbudowa struktur partyzanckich napotkała na problemy natury logistycznej i materiałowej ze względu na niewielkie wsparcie ze strony ZSRS, który nie miał zaufania do polskich komunistów.

Mieczysław Moczar w czasie działalności partyzanckiej, 1942-1945 (fot. z zasobu IPN)

Czerwona pajęczyna

Pierwszym dowódcą GL był Bolesław Mołojec, uczestnik wojny domowej w Hiszpanii, a pierwszym szefem Sztabu Głównego – Marian Spychalski, który po konflikcie z Mołojcem został zastąpiony na tym stanowisku przez Franciszka Józwiaka.

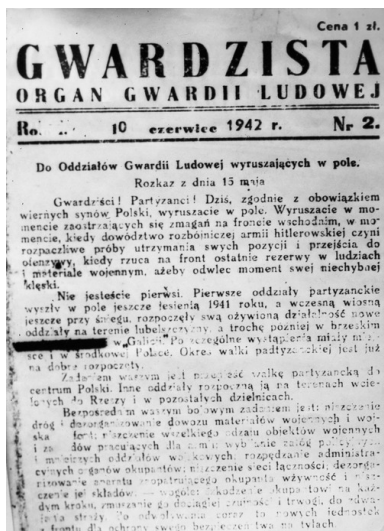
Sztab Główny, który kierował działaniami GL, tworzyli w początkowym okresie agenci sowieckich służb specjalnych. Dzielił się on na oddziały: I – operacyjny, II – informacyjny, III – zaopatrzenia i uzbrojenia, IV – organizacyjny, V – propagandy, VI – sanitarny.

Jesienią 1943 r. GL liczyła ok. 5–7 tys. członków, do których zadań należało: prowadzenie sabotażu gospodarczego i dywersji, zdobywanie broni i środków finansowych, przeprowadzanie akcji odwetowych. W związku z dużą różnorodnością działań bojowych oddziały GL dzieliły się na: leśne oddziały partyzanckie, grupy wypadowe, grupy specjalne i piątki sabotażowe.

W 1943 r. obszar działalności GL obejmował:

- Obwód I Warszawski podzielony na: Okręg Warszawa-Miasto, Okręg Warszawa-Lewa Podmiejska, Okręg Warszawa-Prawa;
- Obwód II Lubelski podzielony na: Okręg nr 4 Lublin, Okręg nr 5 Janów Lubelski, Okręg nr 6 Siedlce;
- Obwód III Radomsko-Kielecki podzielony na: Okręg Radom, Okręg Kielce, Okręg Częstochowa-Piotrków;
- Obwód IV Krakowski podzielony na: Okręg Kraków-Miasto i Podgórze, Okręg Podhale, Okręg Miechów, Okręg Tarnów, Okręg Rzeszów, Okręg Jasło;
- Obwód V Śląski podzielony na: Okręg Zagłębie Dąbrowskie, Okręg Bielsko, Okręg Katowice, Okręg Chrzanów;
- Obwód VI Łódzki podzielony na: Okręg Łódź-Miasto, Okręg Łódź Podmiejska, Okręg Poznań, Okręg Płock.

Funkcjonujący wcześniej w ramach tych struktur obwód lwowski, został w 1943 r. podporządkowany sowieckiemu ruchowi partyzanckiemu.

„Gwardzista” (organ prasowy Gwardii Ludowej) - numer 2 wydany 10 czerwca 1942 r. (fot. z zasobu IPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ